

Underlag till förskolerapport 2020 för Norrmalms stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

Underlag till förskolerapport	3
Organisation	3
Kvalitetsarbets genomförande	3
Strukturella förutsättningar (per den 15 oktober)	9
Förskoleundersökning	10
Tillgång till förskola	11
Personalens utbildningsnivå och kompetensförsörjning	12
Insatser för att höja personalens språkliga kompetens	13
Insatser för att stärka barns språkutveckling	14
Förbättringar i personalens arbetssituation	16
Förslag till kommunfullmäktige för kommande budgetår	21

Underlag till förskolerapport

Stadsdelsnämndens redovisning av underlag till förskolerapport följer angivna anvisningar från stadsledningskontoret. Underlag till förskolerapport omfattar kartläggning av nuläge, analys av utvecklingsbehov, beskrivning av insatser samt eventuella effekter av dessa inom respektive område.

Organisation

Norrmalms stadsdelsnämnd ansvarar för de 31 kommunala förskolorna som finns inom stadsdelsområdet. Förskolorna har under året varit fördelade på sex förskoleområden; Odenplan, Johannes, Matteus, Mitt i city, Karlberg och Haga.

Swecos senaste befolkningsprognoser samt förvaltningens egna beräkningar visar på en svagare ökning av förskolebarn än väntat inom stadsdelsområdet. För att möta kommande års utmaningar såväl ekonomiskt som organisatoriskt, har vissa av förskoleområdena varit i behov av att öka platskapaciteten. Genom en större platskapacitet kan verksamheten på ett bättre sätt möta de förändringar som sker under året avseende placerade barn, samt bibehålla en ekonomi i balans. Förskolans ledning ges även förutsättningar att utöva ett närvarande ledarskap gentemot förskolans medarbetare. Från och med 1 januari 2021 sammanslås därför förskoleområdena Karlberg och Haga. En av Karlbergs förskolor övergår också till Odenplans förskoleområde. Genom organisationsförändringen blir sex förskoleområden fem nästkommande år.

Varje förskoleområde leds av en rektor tillsammans med en till fyra biträdande rektorer. På förvaltningsövergripande nivå finns stödfunktioner i form av avdelningschef tillika skolchef, samordnare för barnhälsa, kö- och placeringshandläggare, metodutvecklare, verksamhetscontroller, economicontroller, HR- konsult samt lokalintendent.

Kvalitetsarbets genomförande

Nämnden har som huvudman ansvar för att skapa rutiner, uppföljningssystem och andra förutsättningar för ett dokumenterat och systematiskt kvalitetsarbete på olika nivåer. Förskolorna följer systematiskt och kontinuerligt upp verksamheten och har rutiner och former för dokumentation av kvalitetsarbetet. Det systematiska kvalitetsarbetet består av planering, uppföljning, utvärdering och utveckling av verksamheten.

De bedömningsunderlag som verksamheten främst utgår från är självvärdering/kvalitetsindikator, förskoleundersökningen, uppföljning- och utvärdering av de pedagogiska enhetsmålen från verksamhetsplan samt pedagogisk dokumentation. Utöver detta ger vårdnadshavares synpunkter och klagomål viktig information om verksamhetens utförande.

Stadsdelsövergripande utvecklingsområden för nämndens förskolor

Hållbara relationer i förskolan

Förskolans ledningsgrupp på stadsdelsövergripande nivå består av rektorer och avdelningschef för förskoleavdelningen. Ledningsgruppen arbetar tillsammans med att bland annat ta fram stadsdelsövergripande utvecklingsområden för utbildningen i förskolan.

De senaste åren har hållbarhet varit i fokus och kommer så fortsatt att vara under nästkommande år. Nämndens förskolor har som gemensamt nämndmål; *barn i förskolan har hållbara relationer till sin omvärld*. Målet är väl genomarbetat och täcker in utbildning och undervisning i enlighet med förskolans läroplan.

Hållbar utveckling är ett begrepp som knyter ihop de ekologiska, sociala och ekonomiska utmaningar som mänskligheten står inför. Förskolan ska liksom all utbildning genomsyras av lärande för en hållbar utveckling. Hållbar utveckling kan också ses som ett relationsbygge mellan människa och miljö. Det finns forskning som visar att en av de viktigaste faktorerna för barns utveckling och lärande i förskolan är de pedagogiska relationerna mellan förskolepersonal och barn. En förskola med god kvalitet är avhängig förskolepersonalens pedagogiska kompetens och medvetenhet. Förskolans verksamhet ser de pedagogiska relationerna mellan pedagog och barn som en betydelsefull aspekt av hållbara relationer i förskolan.

Likvärdiga pedagogiska lärmiljöer

Likvärdiga pedagogiska lärmiljöer som utmanar barnens utforskande och lek har varit ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde under året. Barns lärmiljöer omfattar inte bara de fysiska miljöerna ute och inne, utan också den pedagogiska och sociala lärmiljön. Pedagogiskt ledarskap, pedagogernas förhållningssätt och arbetssätt är avgörande för barnens utveckling och lärande. Utvecklingsarbetet har bidragit till att barnens förutsättningar för utveckling, lek och lärande har förbättrats. Barnen har fått se att deras initiativ och idéer gett avtryck och praktiska resultat i den pedagogiska miljön. Utvecklingen av de pedagogiska lärmiljöerna har bland annat bidragit till att barnen erbjuds fler uttrycksätt och en större variation på pedagogiskt material.

Förskolans lärmiljöer ska vara tillgänglig för alla barn samt skapa förutsättningar för utveckling, lek och lärande. Miljön ska inspirera barnen till samspel och till att utforska sin omvärld. Under årets början har avdelningschef samt metodutvecklare vid förskoleavdelningen påbörjat verksamhetsbesök inom förskolorna. Syfte med verksamhetsbesöken har varit att få en nulägesbild av lärmiljöerna samt ge förslag på utvecklingsområden. Utvecklingsarbetet syftar till att skapa likvärdiga pedagogiska lärmiljöer av hög kvalitet inom nämndens förskolor. Arbetet kommer fortlöpa under 2021 då verksamhetsbesök behövs ställas in med anledning av pågående pandemi.

Digitalisering i förskolan

I förskolans uppdrag ingår att förbereda barnen för ett allt mer digitaliserat samhälle. Förskolorna har prioriterat arbetet med digitalisering samt fortsatt implementering av Skolplattformen. Arbetet har bidragit till ökad digital kompetens, både avseende de pedagogiska och de tekniska kunskaperna kring digitalisering. Arbetet har också bidragit till att pedagogerna fördjupat reflektionen tillsammans med barnen kring pågående läroprocesser med hjälp av digitala verktyg. Pedagogerna ser att de digitala verktygen ökar barnens delaktighet i det projektinriktade arbetssättet och i arbetet kring den pedagogiska dokumentationen. Barnen får enklare syn på sitt lärande genom att själva vara medproducenter via de digitala verktygen.

Förskoleavdelningens metodutvecklare har under året arbetat med nätverk och kompetensutveckling i olika former för både rektorer och pedagoger. Arbetet har handlat om att tillsammans med förskolans ledningsgrupper skapa en grundförståelse kring möjligheterna i de digitala system som förser förskolan med pedagogiska verktyg samt effektivisera administrativa rutiner. En av effekterna av arbetet är att nämndens förskolor givits möjlighet att på ett likvärdigt sätt arbeta med dokumentation och reflektion kring barnens lärande.

Underlag för analys av förskolornas kvalitet

Nedan anges beskrivning av förvaltningens underlag för analys som används för att få en bild av förskolornas kvalitet samt eventuella variationer.

Kvalitetsdialog

Kvalitetsdialogerna är en viktig del i det interna kvalitetsarbetet samt en viktig källa till att nämnden som huvudman ska få en bild av hur väl förskolan uppfyller läroplanens mål. Dialogerna har fokus på förskolornas måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen i läroplanen och genomförs varje höst. Från förskoleavdelningen deltar avdelningschef, verksamhetscontroller, samordnare för barnhälsa och metodutvecklare.

Dialogerna innefattar uppföljning och reflektion kring förskoleområdenas systematiska kvalitetsarbetet och ett erfarenhetsutbyte sker kring måluppfyllelsen. Från varje förskoleområde deltar rektor, biträdande rektorer samt arbetsplatsledare.

Dialogerna utgör också en plattform inför verksamhetsplanering nästkommande år, för varje förskoleområde samt för det gemensamma utvecklingsarbetet på stadsdelövergripande nivå. Vid årets dialog visade verksamheten genom pedagogisk dokumentation, hur lärmiljöerna stödjer alla barns utveckling och lärande. Verksamheten visade exempel på *hur* de arbetat och *vad det givit barnen*.

Utvecklingsarbetet har bidragit till att barnens förutsättningar för utveckling, lek och lärande har förbättrats. Barnen har fått se att deras initiativ och idéer gett avtryck och praktiska resultat i den pedagogiska miljön. Utvecklingen av lärmiljöerna har bland annat bidragit till att barnen erbjudits fler uttrycksätt och en större variation av pedagogiskt material.

Verksamheten visade vid årets kvalitetsdialog även förändrade arbetssätt med anledning att barnkonventionen numera är lag. Som ett exempel har förskolornas barnsäkerhetsombud (under ledning och samverkan med förskolornas ledning) under året fått utökad uppdrag gällande att bevaka att barnkonventionen efterlevs inom verksamheten. Det kan innebära exempelvis samordning och lyfta frågor kopplat till barnkonventionen i verksamheten. Arbetssättet syftar till att bidra till det redan pågående arbetet gällande implementering av barnkonventionen inom Norrmalms kommunala förskolor.

Dialog verksamhetsplan

I början av varje år genomförs så kallade VP (verksamhetsplan) dialoger med samtliga förskoleområden. Dialogerna syftar till tillsammans hjälpas åt att identifiera utvecklingsområden inför enheternas verksamhetsplaner för året. I dialogerna deltar avdelningschef, verksamhetscontroller samt rektor. I dialogerna granskas nuläge, önskat läge, eventuella hinder, resurser samt vad som måste ske för att genomföra planeringen. Genom dialogerna kan förskoleavdelningen bland annat få kunskap om vad som behövs som övergripande stöd för förskoleområdenas utvecklingsbehov. Arbetssättet bidrar till att ge möjlighet till att skapa förutsättningar för en likvärdig utbildningen inom nämndens förskolor.

Förskoleundersökningen

Förskoleundersökningen genomförs årligen och ger en bild av vårdnadshavarnas nöjdhet avseende sitt barns förskola. Förvaltningen har höjt sina resultat inom princip alla områden i årets förskoleundersökning, både på övergripande och på förskoleområdesnivå. I resultaten kan man bland annat se att vårdnadshavarnas upplevelse av delaktighet och inflytande har ökat vilket varit ett utvecklingsområde under året.

Likabehandlingsarbete, synpunkter och klagomål

Utbildningen i förskolan ska erbjuda alla barn samma möjligheter till utveckling, lärande och lek. Förskolorna upprättar årligen en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planen beskriver förskolans arbete med främjande av barns lika rättigheter, möjligheter, förebyggande av diskriminering, kränkande behandling samt rutiner för åtgärder. För att säkerställa att barns perspektiv finns med och tas hänsyn till vid större förändringar som påverkar dem har förskolorna kontinuerligt även genomfört barnkonsekvensanalyser för att bedöma vilka konsekvenser ett beslut kan få för det enskilda barnet eller gruppen.

Utbildningen i förskolan ska spegla de värden och rättigheter som uttrycks i barnkonventionen. Förskolan har arbetat med att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar. Förskolan har ett viktigt uppdrag att kommunicera barnkonventionen och upplysa barnen om deras rättigheter. Barnen har fått lära sig sina rättigheter bland annat genom litteratur anpassad för barn i förskoleålder samt andra utbildningsmaterial. Barnen har deltagit i olika forum som främjar delaktighet medbestämmande, exempelvis har omröstningar och majoritetsbeslut använts som metod för att till exempel bestämma val av projekt, utflyktsmål eller lek.

Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans har fått stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar. Nämndens förskolor har ett väl utvecklat arbetssätt kring barn i behov av stöd. Vid förskoleavdelningen finns en samordnare för barnhälsa som rektor samverkar med gällande behov av extra stödinsatser.

Samordnaren handleder personalen bland annat kring förhållningssätt, struktur och vilken anpassning som kan ske i verksamheten för att säkerställa att rätt stöd erbjuds. Förvaltningen har ett väl inarbetat samarbete med habilitering, BUP (barn och ungdomspsykiatri), logopedier och specialistsjukvårdspersonal. Effekter som verksamheten ser är att barnen erbjuds tillgängliga pedagogiska lärmiljöer som bidrar till utveckling och lärande för alla barn. Förvaltningen ser också att arbetssättet skapar trygghet hos barnens vårdnadshavare.

Förskolorna åtgärdar och följer upp inkomna synpunkter och klagomål under ledning av rektor. Ärenden om kränkande behandling har utretts och beslut rapporterats till nämnden. Nämndens förskolor har rutiner vid anmälning om kränkning av barn och använder sig av särskilt blankettunderlag för att genomföra utredning.

Prioriterade kommande utvecklingsområden

Nedan beskrivs stadsdelsövergripande utvecklingsområden för nämndens förskolor inför nästkommande år och som bedöms särskilt viktiga för verksamhetsutvecklingen. Effekten av förskolornas utvecklingsarbete följs upp tertialvis, i verksamhetsberättelse samt i nämnden underlag till förskolerapport.

Kommunikation och trygghetsskapande

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan är viktig för barns utveckling, välbefinnande och är en skyddsfaktor. Verksamheten ser det som en framgångsfaktor att ha en snabb och tydlig kommunikation gentemot vårdnadshavarna. Verksamheten behöver fortsatt att prioritera arbetet kring att upprätthålla en god kommunikation med barnens vårdnadshavare. Detta har blivit särskilt tydligt bland annat med anledning av den oroliga omvärld pandemin för närvarande bidrar till.

En förskola av god kvalitet bidrar till att ge barn en bra start i livet med positiva konsekvenser på många områden ända upp i vuxen ålder. En förutsättning för lärande är att barn känner sig trygga och säkra. Förskolorna kommer fortsätta att arbeta med säkerhet- och trygghetsskapande samt motivera vårdnadshavare att låta sina barn vara i förskolan. En av de insatser som kommer ske under nästkommande år är bland annat kartläggning av barn, personal och vårdnadshavares upplevelse av trygghet inom förskolorna för att se eventuella vidare behov av insatser.

Meningsfull utevistelse

Förskolorna fortsätter följa Folkhälsomyndighetens direktiv samt stadens rutin för att minska risken för smittspridning av Covid -19. Det innebär bland annat att verksamheten bedrivs utomhus så mycket som möjligt. Många av nämndens förskolor har begränsad tillgång till egna gårdar och hänvisas till närliggande parker. Den ökade belastningen på innerstadens parker i kombination med kallare årstid samt att kollektivtrafiken inte ska nyttjas, utgör en utmaning för verksamheten. Förskolorna kommer fortsätta att prioritera att skapa meningsfull utevistelse för barnen.

Hållbar utveckling och likvärdiga pedagogiska lärmiljöer

Hållbar utveckling är ett begrepp som knyter ihop de ekologiska, sociala och ekonomiska utmaningar som mänskligheten står inför. Förskolan ska liksom all utbildning genomsyras av lärande för en hållbar utveckling. Hållbar utveckling kan ses som ett relationsbygge mellan människa och miljö. Det finns forskning som visar att en av de viktigaste faktorerna för barns utveckling och lärande i förskolan är de pedagogiska relationerna mellan förskolepersonal och barn. En förskola med hög kvalitet är avhängig förskolepersonalens pedagogiska kompetens och medvetenhet. Verksamheten ser de pedagogiska relationerna mellan pedagog och barn som en betydelsefull aspekt av hållbara relationer i förskolans utbildning. Förskolans lärmiljöer omfattar inte bara de fysiska miljöerna ute och inne utan också den pedagogiska och sociala lärmiljön. Pedagogiskt ledarskap, pedagogernas förhållningssätt och arbetssätt är också avgörande för barnens utveckling och lärande. Förskolorna fortsätter att under nästkommande år fortsätta arbetet med hållbar utveckling och likvärdiga pedagogiska lärmiljöer.

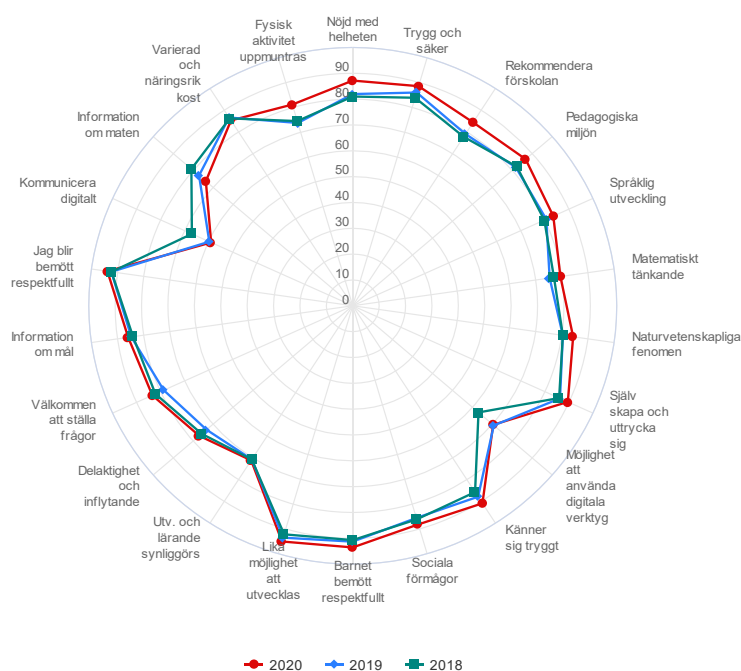
Strukturella förutsättningar (per den 15 oktober)

	2020	2019	2018
Antal inskrivna barn i kommunal förskola	1891	1934	1849
Barn per personal/årsarbetare, med resurspersoner	4,9	5,1	4,9
Barn per personal/årsarbetare, utan resurspersoner	5,5	5,7	Information saknas
Barn per grupp i genomsnitt totalt	13,9	14,5	15,2
Barn per grupp i genomsnitt yngre barn	13,6	14,3	Information saknas
Barn per grupp i genomsnitt äldre barn	14,4	14,9	Information saknas
Andel legitimerade förskollärare (räknat på årsarbetare med förskollärlärolegitimation) som är i tjänst den 15 oktober.	38,6%	37,5%	Information saknas
Antal anställda som förskollärare	135	138	137
Antal anställda som förskollärare som saknar legitimation	2 årsarbetare		
Antal avdelningar som saknar legitimerad förskollärare som kontinuerligt undervisar barnen	5	7	Information saknas
Antal avdelningar med fler än en legitimerad förskollärare	8	Information saknas	Information saknas
Andel anställda som saknar svensk examen från pedagogisk högskoleutbildning eller gymnasial utbildning för arbete med barn	0,7 %	Information saknas	Information saknas

Förskoleundersökning

Stadsdelsövergripande resultat samtliga områden i förskoleundersökningen 2018–2020

Förskoleavdelningen har höjt sina resultat inom princip alla områden i årets förskoleundersökning, både på övergripande samt på förskoleområdesnivå.

Stadsdelsövergripande resultat kommunfullmäktiges indikator 2018–2020

Kommunfullmäktiges indikator *jag är som helhet nöjd med mitt barn förskola* har på övergripande nivå ökat från 82 till 87 procent. Genomsnitt för stadens kommunala förskolor är 86 procent. I årets resultat kan man bland annat se att vårdnadshavarnas upplevelse av delaktighet och inflytande har ökat vilket varit ett utvecklingsområde under året.

Kommunfullmäktiges indikator, <i>jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola</i>	2020	2019	2018
Norrmalm	87	82	81
Staden	86	86	85

Förvaltningens analys av de positiva resultaten är bland annat att verksamhetens utvecklingsarbete med handlingsplan för förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare givit resultat. Behov av ett nära ledarskap, har inför framtagande av handlingsplanen uttryckts av både chefer och medarbetare. I förvaltningens övergripande handlingsplan för verksamhetsområdet har ett av målen varit att alla chefer inom förskolan upplever att de har möjlighet att utöva ett närvarande ledarskap. Verksamheten har arbetat med att utveckla hur förskolornas ledningsorganisationer kan organisera sig för att främja det närvarande och pedagogiska ledarskapet gentemot medarbetarna.

En effekt som verksamheten kan se även i årets medarbetarundersökning är att medarbetarna är mer nöjda än föregående år. Förvaltningens analys är medarbetare som är nöjda i högre utsträckning bidrar till att skapa en stabil organisation. Medarbetarnas goda och professionella bemötande gentemot vårdnadshavarna kan ha bidragit till nämndens ökade resultat avseende nöjda vårdnadshavare. Förvaltningen kan se ett samband mellan att medarbetarnas ökade nöjdhet, och att detta avspeglas i vårdnadshavarnas svar i förskoleundersökningen. Detta blir särskilt tydligt vid förändringar och utmaningar inom organisationen såsom exempelvis personalomsättningar liksom pågående pandemi.

Tillgång till förskola

Tillgång till en likvärdig förskola av hög kvalitet för alla barn bidrar till att minska kompetenslyftorna mellan barn med olika socioekonomisk bakgrund. Inskrivningsgraden i förskola är lägre bland barn från socioekonomiskt utsatta grupper. Norrmalm tillhör inte ett av stadens socioekonomiskt utsatta stadsdelsområden och har en hög inskrivningsgrad i förskolan. För 2020 var 95 procent av stadsdelsområdets barn i åldern två till fem år inskriva i förskola.

	2020	2019	2018	2017
Andel inskrivna barn	95%	94,3%	94,7%	95,1%

Information om nämndens förskolor samt hur man ansöker om plats finns angivet på stadens hemsida start.stockholm. Förvaltningens kö- och placeringshandläggare gör även besök vid öppna förskolan för att informera vårdnadshavare hur man ansöker om förskoleplats.

Under året har förskolorna skapat digitala visningsmiljöer av verksamheten då vårdnadshavare inte kunnat göra fysiska besök på grund av pågående pandemi.

För många nyanlända är mötet med den svenska förskolan det allra första steget in i det svenska samhället samt en förutsättning för etablering på arbetsmarknaden. Nämnden erbjuder samhällsvägledning för nyanlända inom Norrmalm, Östermalm och Kungsholmen. Via samhällsvägledningen erbjuds bland annat information om förskola och hur man gör för att anmäla sitt barn till verksamheten.

Då det är hög inskrivningsgrad avseende barn i förskola inom stadsdelsområdet har förvaltningen i övrigt inte genomfört några särskilda insatser för att öka deltagandet. Förvaltningen har i dagsläget ingen samlad kunskap om orsakerna till icke-deltagande i förskola inom stadsdelsområdet.

Personalens utbildningsnivå och kompetensförsörjning

Det finns forskning som visar att personalens kompetens och utbildning är en av de viktigaste strukturella förutsättningarna för kvalitet och likvärdighet i förskolan. Vid förvaltningens senaste mätning fanns 38,6 procent legitimerade förskollärare inom nämndens förskolor. Kommunfullmäktiges mål är på 32 procent vilket innebär att nämndens förskolor för närvarande har en god tillgång avseende legitimerade förskollärare.

Andelen förskollärare (legitimerade och de utan legitimation) och barnskötare samt utbildad personal följs upp i samband med nämndens tertialuppföljningar, underlag till förskolerapport samt verksamhetsberättelse. Rektorerne arbetar också med att uppdatera personalens kompetens i kompetenskarläggningsverktyget KOLL.

Förvaltningen säkerställer undervisning ledd av förskollärare bland annat genom att ha minst en förskollärare per avdelning. I de fall det tillfälligt uppstått vakanser har verksamheten löst detta genom att förskolans förskollärare samverkar mellan avdelningarna för att säkerställa barnens rätt till utbildning.

	2020	2019
Andel <i>legitimerade</i> förskollärare (räknat på årsarbetare med förskollärarytlegitimation)	38,6 %	37,5 %
Andel anställda som förskollärare (räknat på årsarbetare)	39 %	40,4 %

Andel anställda i barngrupp som saknar utbildning för arbete med barn var vid det senaste avläsningstillfället 0,7 procent. I detta underlag inräknas även resursanställda som ofta saknar pedagogisk utbildning.

Förvaltningen har fortsatt samarbetet med olika universitet och arbetat för att attrahera och bibehålla pedagogiskt utbildad personal. Exempelvis har nämndens förskolor tagit emot 59 studenter från förskollärarytutbildningarna vid Södertörn och Stockholms universitet som genomför sin verksamhetsförlagda praktik under året.

Förvaltningen fortsätter att delta i stadens utbildningar för kompetensutveckling för barnskötare och förskollärare vilket bidrar till fler medarbetare med pedagogisk kompetens. Genom att fortsätta arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare och delta av kompetensutvecklingsinsatser anordnade i stadens regi kan verksamheten skapa förutsättningar för en likvärdig förskola för alla barn.

Insatser för att höja personalens språkliga kompetens

Språk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman. Förskolan ska därför lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt.

Att pedagoger besitter kunskap flera olika språk är berikande för förskolan. Nämndens förskolor har god tillgång av personal som har svenska som modersmål. Barnen ges tillgång till det svenska språket inom utbildningen.

Alla i arbetslaget (både förskollärare och barnskötare) behöver vara väl förtrogna med hela läroplanen och intentionerna med utbildningen i förskolan. Det verksamheten kan se är att de barnskötare som genomgått vissa kortare barnskötarutbildningar ibland kan ha bristande kunskaper i det svenska språket. Verksamheten kan också se att medarbetare har grundare pedagogiska kunskaper avseende vad krävs för yrket.

De medarbetare som behöver stöd i det dagliga arbetet får detta genom kollegial stöttning från chefer och kollegor. Förskolans verksamhet är en lärande organisation och förskolans ledning fördelar medarbetarna så att det alltid finns personal som talar god svenska inom respektive avdelning.

Vid rekrytering av nya medarbetare är verksamheten noga med att dem som anställs har förmåga att kommunicera förskolans mål, arbetssätt samt barns utveckling och lärande med vårdnadshavarna, både i tal och skrift.

Förvaltningen har på övergripande nivå inte genomfört några kompetensutvecklande insatser för att höja personalens kompetens i det svenska språket. Andel personal med annat modersmål än svenska (utgår från *flerspråkig personal i förskolan, språkkartläggning 2020*) var vid den senaste mätningen 43 procent. Förvaltningen ser för närvarande inte ett övergripande behov av att höja personalens kompetens i svenska språket.

Insatser för att stärka barns språkutveckling

Inom nämndens förskolor talar de flesta barn svenska. Andel barn med annat modersmål än svenska (utgår från antal flerspråkiga barn där svenska ej är ett av barnets modersmål, språkkartläggning 2020) var vid den senaste mätningen 18 procent.

Inom vissa av nämndens förskoleområden finns dock en högre andel flerspråkiga barn, bland annat det som ligger nära stadsdelsområdets boende för nyanlända.

Inom det förskoleområdet har samtlig personal bland annat genomgått Skolverkets läslyft för förskolan. Läslyftet i förskolan handlar inte bara om att läsa. Det handlar om att erbjuda både de yngre och de äldre barnen tillfällen att utveckla språket. I varje förskola där det finns barn med annat modersmål än svenska anpassas aktiviteter, arbetssätt, miljö och material till barnens behov.

Förskolorna använder exempelvis tecken som kommunikationsstöd (TAKK). Tecknen används tillsammans med tal, som stöd vid språkutveckling och på den barnet befinner sig.

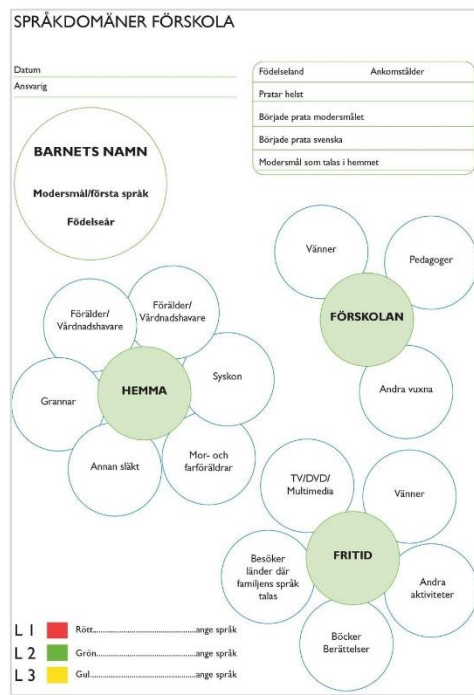
Det underlättar språkförståelse och lärande men även som ersättning för talat språk.

Förskolorna använder även bild stöd i det språkutvecklande arbetet tillsammans med barnen.

De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. När det gäller nationella minoriteter i ett förvaltningsområde (för Stockholm stad- finska, samiska och meänkieli) finns det utökad rätt till förskola, helt eller till väsentlig del på minoritetsspråket. Vid förvaltningens senaste mätning fanns inga barn som hade meänkieli eller samiska som identitets språk. De barn som önskat förskoleplats inom stadsdelsområdets fristående finska förskola har erbjudits plats.

Under året har kursledare utbildats och en tvådagars utbildning för pedagoger i flerspråkighet startats upp. Ämnen som tas upp under kursen är bland annat vad forskning och läroplan säger, interkulturellt förhållningssätt, samarbete med hemmet och språkutvecklande arbetssätt. Under året har cirka 30 pedagoger från förskolorna tagit del av utbildningen. Utbildningen kommer fortsätta att ges löpande under kommande verksamhetsår.

Den språkkartläggning som förvaltningen årligen genomför och rapporterar till utbildningsförvaltningen påverkar delvis organisering av verksamheten. Det som påverkar i högre utsträckning är den kartläggning av språkdomäner som görs i samband med barnens inskolning. Kartläggningen genomförs tillsammans med barnets vårdnadshavare för att få en bild över barnets språkliga resurser och hur förskolan kan stötta. Nedan exempel på hur förskolan kartlägger barnets språk tillsammans med vårdnadshavarna.

Nationella minoritetsspråk

Barn som talar eller har anknytning till ett nationellt minoritetsspråk har rätt till ett förstärkt språkstöd i alla förskolor. Förskolan ska främja barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket.

De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. När det gäller nationella minoriteter i ett förvaltningsområde (för Stockholm stad finska, samiska och meänkieli) finns det utökad rätt till förskola, helt eller till väsentlig del på minoritetsspråket. Vid förvaltningens senaste mätning fanns inga barn som hade meänkieli eller samiska som identitets språk. De barn som önskat förskoleplats inom stadsdelsområdets fristående finska förskola har erbjudits plats.

När vårdnadshavare ansöker om plats i förskola via stadens hemsida framgår tydligt att oavsett om barnet talar något av de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli eller samiska i hemmet eller inte, så finns särskilda rättigheter. När vårdnadshavare ansöker om plats i förskola de ange detta språk som modersmål i ansökan till förskolan.

Förskolans pedagoger tillämpar ett interkulturellt förhållningssätt i arbetet tillsammans med barnen. Verksamheten arbetar med olika språk, fast det kanske inte finns ett barn i gruppen som talar språket för närvarande. Exempelvis har förskolorna litteratur på olika språk och använder sig av uppläsningstjänsten Polyglutt. Via Polyglutt har förskolorna tillgång till litteratur på cirka 50 olika språk.

Förvaltningen har under året utbildat kursledare och startat en tvådagars utbildning för pedagoger i flerspråkighet. Ämnen som tas upp under kursen är bland annat vad forskning och läroplanen säger, interkulturellt förhållningssätt, samarbete med hemmet och språkutvecklande arbetssätt. Under året har cirka 30 pedagoger tagit del av utbildningen. Utbildningen kommer fortsätta att ges löpande under kommande verksamhetsår.

Förskoleavdelningens metodutvecklare har under året skapat ett utbildningsmaterial kring nationella minoritetsspråk som används inom förskolorna. Alla förskolor har även fått en uppsättning av böcker som handlar om minoritetsspråken att använda tillsammans med barnen.

Förvaltningen har inte arbetat för att öka andelen personal som kan använda sig av nationella minoritetsspråk inom verksamheten då det ännu inte funnits ett behov av detta. Förvaltningen ser som ett utvecklingsområde att på ett tydligare sätt informera vårdnadshavare om rätt till förstärkt språkstöd för nationella minoritetsspråk.

Förbättringar i personalens arbetssituation

Utbildningsnämnden tog 2019 fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare och utvecklingsarbetet har påbörjats under året.

Handlingsplanen innehåller tio prioriterade utvecklingsområden för förbättringar i personalens arbetssituation. Nedan anges nuläge inom de fyra områden som efterfrågats i enlighet med denna rapportens anvisningar. Vilka insatser som genomförts och eventuella effekter av insatserna redovisas.

I förvaltningens övergripande handlingsplan har ett av målen varit att alla chefer inom förskolan upplever att de har möjlighet att utöva ett närvarande ledarskap. Verksamheten har arbetat med att utveckla hur förskolans ledningsorganisation kan organisera sig för att främja det närvarande och pedagogiska ledarskapet gentemot medarbetarna.

En effekt som verksamheten kan se i årets medarbetarundersökning är att medarbetarna är mer nöjda än föregående år. Förvaltningens analys är medarbetare som är nöjda kan bidra till att skapa en stabil och trygg organisation. Detta blir särskilt tydligt vid förändringar och utmaningar inom organisationen såsom exempelvis personalomsättningar liksom pågående pandemi.

Grundläggande förutsättningar för förskollärares och arbetslagens uppdrag att planera, följa upp och utvärdera arbetet

Finns avtalad tid till för- och efterarbete för yrkesgrupperna och hur är det i så fall formulerat?

Inom förskolorna finns avtalad tid till för- och efterarbete utifrån befattning och uppdrag. Inom de flesta av förskoleområden har förskollärarna fem timmars planeringstid och barnskötarna två timmar. Det finns tydliga rutiner för hur tiden ska användas och redovisas. En del förskoleområden har även avdelningsöverskridande gemensam reflektionstid på regelbunden basis.

Finns gemensamma pedagogiska verktyg för planering och uppföljning?

Inom förskolorna finns olika typer av reflektionsdokument och pedagogiska verktyg för planering och bedömning av utbildningen. Bland annat finns en modul i Skolplattformen som används för att planera och bedöma utbildningen. Förskolorna använder sig också av webbaserad kvalitetsindikator (WKI). WKI är en självvärdering av hur väl arbetslaget, utifrån läroplanen, skapar förutsättningar för barnens utveckling och lärande. Förskolans ledning följer upp arbetet i de pedagogiska verktygen och stöttar arbetslag och enskilda pedagoger vid behov.

Beskriv nuläge samt vilka insatser som genomförts och eventuella effekter av insatserna

Inom förskolorna finns avtalad tid till för och efterarbete utifrån befattning och uppdrag. Det finns tydliga rutiner kring det systematiska kvalitetsarbetet och de olika yrkesgruppernas roller i arbetet. Det finns en väl fungerande reflektionsorganisation och gemensamma underlag för reflektion och dokumentation inom verksamheten. Skolplattformens införande har förändrat rutinerna men det är i grunden samma arbetssätt, men med nya verktyg. För att få en närmre dialog med medarbetarna kring planering och uppföljning har en del förskoleområden börjat ha arbetsplatsträffar per förskola i stället för hela området.

Effekten har blivit att förskolans ledning kan anpassa det stöd som behövs utifrån aktuell förskolas förutsättningar och behov.

Förskolans ledning deltar i reflektioner och återkopplar på de så kallade lärloggar som pedagogerna publicerar till vårdnadshavarna. Nyexaminerade förskollärare får ökat stöd genom att planera med en erfaren kollega med tydligt innehåll vilket har bidragit till att skapa en trygghet.

Vilka skillnader finns mellan förskolorna och analys av vad det beror på? Vilka insatser har genomförts eller planeras för att utjämna skillnaderna?

Rektorerna anger att det över lag finns en likvärdighet inom förskolorna. I de fall det finns skillnader mellan förskolor behöver det nödvändigtvis inte vara kopplat till enskild förskola utan kan vara till enskilda pedagoger eller arbetslag. I dessa fall stöttar förskolans ledning extra för att öka likvärdigheten. Insatser som sker löpande är exempelvis introduktion för nyanställda både lokalt och förvaltningsövergripande och handledning i reflektion.

En del rektorer anger att en del nytexaminerade förskollärare har större förmåga att analysera på ett djupare plan. Genom att förskollärarna samplanerar kan ett kollegialt erfarenhetsutbyte ske och medarbetare lär av varandra. I de fall stöd behövs finns förskolans ledning som hjälp för att öka likvärdigheten. Inom ett förskoleområde har en didaktikutvecklare anställts för att ge extra stöd till förskollärares analyser av undervisning.

Tydliga roller och tydligt ansvar i arbetslaget mellan förskollärare och barnskötare

Vilket stöd ges när det gäller att tydliggöra förskollärares och arbetslagets roller och ansvar för att skapa förutsättningar för uppdraget enligt Lpfö18?

Förskolans ledning har arbetat med att förtydliga roller och ansvar mellan förskollärare och barnskötare. Detta har skett genom exempelvis inläsning av litteratur, föreläsning och reflektioner inom arbetslagen. Nätverk för förskollärare och barnskötare med fokus på undervisning har också skapats. Genom deltagande ges möjlighet till att dela erfarenheter, tankar och ge varandra inspiration. Vissa förskoleområden har också gemensam pedagogisk utvecklingstid för förskollärare. Förskolans ledning har även arbetat med att förtydliga lönekriterier och ansvarsfördelning utifrån olika roller inom förskolan.

Finns särskilda insatser för att öka barnskötarens kompetens?

Några förvaltningsövergripande insatser har inte skett för att öka barnskötarnas kompetens. Insatser genomförs lokalt vid behov och kartläggs genom medarbetarsamtal. Förskoleområdena har dock olika typer av nätverk och utbildningar där ingen skillnad görs avseende vilken yrkeskategori medarbetaren tillhör. De medarbetare som saknar barnskötarutbildning erbjuds att delta i stadens utbildningsinsats via Midsommarkransens gymnasium.

Beskriv nuläge samt vilka insatser som genomförts och eventuella effekter av insatserna

Rektorerna kan se att exempelvis dialog om roller, fördelning av arbetsuppgifter samt förväntningar lett till en ökad förståelse inom arbetslagen. Insatsen har givit möjlighet att ha fokus på barnen och det gemensamma uppdraget. Rollerna har blivit tydligare och undervisningen en mer självklar del inom verksamheten.

Vilka skillnader finns mellan förskolorna och analys av vad det beror på? Vilka insatser har genomförts eller planeras för att utjämna skillnaderna?

Förskolans ledning är tydlig med att förskollärarna har det pedagogiska huvudansvaret men att alla i arbetslaget är lika viktiga. Förutsättningar anses vara likvärdiga inom förskoleområdena. Rektorerna kan inte se någon skillnad mellan förskolorna, dock kan enskilda individer stå för variationer. Det finns skillnader mellan förskolorna avseende pedagogernas kompetens i svenska språket. Där det finns många barn med annat modersmål finns även fler pedagoger med annat modersmål. Förskolans ledning ser över bemanningen ur flera olika perspektiv löpande.

Praktiska arbetsuppgifter för förskollärare och barnskötare utöver undervisning och arbetet i barngruppen***Har rutiner förändrats för arbetsuppgifter som påverkar arbetslagets arbetsituation? (Exempelvis frånvarohantering, vikarieanskaffning, schemaläggning, tidsrapportering, och felanmälningar)***

Arbetsuppgifterna för barnskötare och förskollärare utgår från uppdraget i läroplanen och anpassas utifrån barngrupp och arbetslagets sammansättning, omsorg och lärande är huvuduppgifter. Avseende frånvarohantering, vikarieanskaffning, schemaläggning, tidsrapportering samt felanmälningar är detta arbetsuppgifter som i huvudsak förskolans ledning hanterar. Skolplattformen har förenklats rutinerna kring frånvaro/närvarohantering.

Finns rutiner för löpande inskolningar?

Nämndens förskolor har rutiner för introduktion av nya barn, inskolningar sker löpande under hela året.

Beskriv nuläge samt vilka insatser som genomförts och eventuella effekter av insatserna

Förskolorna har rutiner för inskolning av nya barn. Genom att ha tydliga rutiner skapas en större likvärdighet för alla barn vid introduktion till förskolan. Genom att förskolans ledning schemalägger och sköter vikariat tillsättning möjliggörs större fokus på kärnuppdraget för pedagogerna.

Vilka skillnader finns mellan förskolorna och analys av vad det beror på? Vilka insatser har genomförts eller planeras för att utjämna skillnaderna?

Verksamheten ser inga större skillnader mellan förskolorna. Förskolans ledning arbetar alltid områdesövergripande med kompetensutveckling, har gemensamma arbetssätt, förhållningssätt och rutiner. Förutsättningar är likvärdiga inom förskolorna.

Hälsofrämjande förebyggande insatser för att skapa friska arbetsplatser***Har strategier och rutiner förändrats för att tidigt fånga upp anställda som riskerar att bli sjukskrivna, medarbetare i sjukskrivningar eller har återkommande korttidsfrånvaro?***

Verksamheten följer stadens rutiner för rehabiliteringsprocessen och använder sig av tydliga rutiner för hur medarbetare anmäler frånvaro samt har uppföljnings – och hälsosamtal. Förskolornas ledning har löpande frånvarouppföljningar och kan se att man blivit bättre på att analysera pedagogers frånvaro och tidigare se eventuella ”mönster”. Dessa mönster kan i vissa fall vara en indikation för något annat än sjukdom som föranleder frånvaro. Förskolornas ledning arbetar förebyggande för att bibehålla samt öka trivseln på arbetsplatsen. Ledning tillsammans med förskolornas hälsocoacher uppmuntrar medarbetarna till hälsobringande aktiviteter såsom exempelvis stegtävlingar och hälsofrukostar.

Har det i så fall påverkat sjukfrånvaron?

På grund av sjukfrånvaro kopplat till pågående pandemi är analys av sjukfrånvaron utmanande att göra i dagsläget.

Beskriv nuläge samt vilka insatser som genomförts och eventuella effekter av insatserna

Samtliga av nämndens förskolor arbetar med hälsofrämjande och förebyggande insatser. Som exempel kan nämnas hälsofrukostar, stegtävlingar samt minskning av sena kvällsmöten för pedagogerna. Enheterna har också fler lokala arbetsplatsträffar vilket möjliggör en större närhet till förskolans ledning för medarbetarna. Samtliga förskoleområdens ledning har organiserat sig för ett mer nära ledarskap. Effekt av insatserna är ett höjt resultat gällande AMI samt minskad personalomsättning.

Vilka skillnader finns mellan förskolorna och analys av vad det beror på? Vilka insatser har genomförts eller planeras för att utjämna skillnaderna?

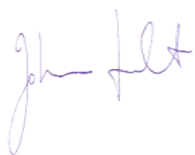
På grund av sjukfrånvaro kopplat till pågående pandemi är analys av sjukfrånvaron utmanande att göra i dagsläget.

Förslag till kommunfullmäktige för kommande budgetår***1. Strategier för att rekrytera och bibehålla pedagogisk utbildad personal***

Det finns forskning som visar att personalens kompetens är en av de viktigaste faktorerna för förskolans kvalitet. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling är viktiga områden att utveckla och insatser som bidrar till ökad likvärdighet. Förvaltningen föreslår att utveckla stadsgemensamma strategier för att rekrytera och bibehålla pedagogisk personal. Förvaltningen anser att långsiktiga kompetensförsörjningsinsatser bör utökas där särskilt fokus bör läggas på att behålla utbildad personal samt öka andelen barnskötare med pedagogisk utbildning.

2. Fortsatt implementering av förskolans reviderade läroplan

Förskolans reviderade läroplan kräver en gedigen implementeringsprocess på olika nivåer inom stadens förskoleverksamhet. Revideringen innebär behov av kompetenshöjande insatser, exempelvis krävs det att förskolans profession har goda kunskaper om skollagen för att kunna genomföra förskolans uppdrag mot måluppfyllelse utifrån läroplanen. Implementeringsarbetet kommer skapa ökade möjligheter för förtydligande av förskolornas arbete med de målstyrda processerna och undervisning.

Johanna Hult

avdelningschef förskoleavdelningen/skolchef
2020-11-19